

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Кот М. В., студентка II курсу групи УС-81

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
mvkot@ukr.net

Значним фактором, що впливає на національні економіки країн світу, є глобалізаційні процеси. Але внаслідок того, що держави відрізняються одна від одної за ступенем розвитку, можуть виникати різні проблеми майже у всіх сферах економіки та й суспільства в цілому. Саме тому дослідження проблем міжнародної системи фінансів в умовах глобалізації є актуальним в наш час. Метою дослідження є визначення основних проблем міжнародних фінансів в умовах глобалізації та аналіз їхнього впливу на національні економіки різних країн світу, в тому числі й України. Можна виділити такі основні завдання дослідження: дослідити вплив глобалізаційних процесів на розвиток міжнародної фінансової системи та визначити основні позитивні наслідки; проаналізувати проблеми міжнародних фінансів за умов глобалізації та їхній вплив на Україну.

Виділяють багато позитивних наслідків впливу глобалізації на міжнародні фінанси. По-перше, одним із найважливіших є зростання зовнішньої торгівлі та розширення ринку збуту для національної продукції. Це відбувається у зв'язку з тим, що зникають різноманітні просторові та часові бар'єри, оскільки економіки об'єднуються в єдину глобальну комунікаційну мережу. Внаслідок цього міжнародна торгівля безперервно зростає. Наприклад, в 2001 році, коли глобалізаційні процеси набирали обертів, загальний обсяг зовнішньої торгівлі становив приблизно 37 млрд дол., а за 9 місяців 2019 року даний показник становить вже 81,3 млрд дол. (в 2012 році зовнішня торгівля досягнула максимуму 173,7 млрд дол.) [1].

По-друге, глобалізаційні процеси призводять до збільшення доступу до ресурсів інших країн, тобто глобалізація призводить до розвитку міжнародного кредитування та урядових запозичень, а також зростання прямих іноземних інвестицій в національні економіки, що допомагає значно розширити фінансові можливості країн. Даний фактор позитивний в основному для країн з розвинутою економікою. Для України він, з одного боку, позитивний, оскільки реально розширює фінансові можливості, але, з іншого, через низький рівень прозорості економіки існує явище неефективного використання фінансових ресурсів, які надходять в процесі міжнародного кредитування. Порівнюючи статистичну інформацію за останні 10 років, можна побачити, що прямі іноземні інвестиції збільшувались до 2014 року, досягнувши максимуму в розмірі 53,7 млрд дол., але протягом наступних років (через погіршення інвестиційного клімату, завдяки складному економічному та політичному становищу) їхня кількість зменшилася (в 2018 році становили 32,2 млрд дол.) [1].

По-третє, через постійний розвиток глобалізації, зростає міжнародна конкуренція. В рейтингу країн за глобальним індексом конкурентоспроможності Україна зайняла 83 місце в 2018 році (США — 1 місце, Сінгапур — 2 місце, Німеччина — 3 місце), що свідчить про низькі рівні розвитку та конкурентоспроможності нашої економіки. Оскільки даний індекс включає велику кількість компонентів, сильною стороною України є високий рівень освіти та грамотності населення (46 місце), а найслабшими — макроекономічна стабільність (131 місце) та фінансова система (117 місце) [2].

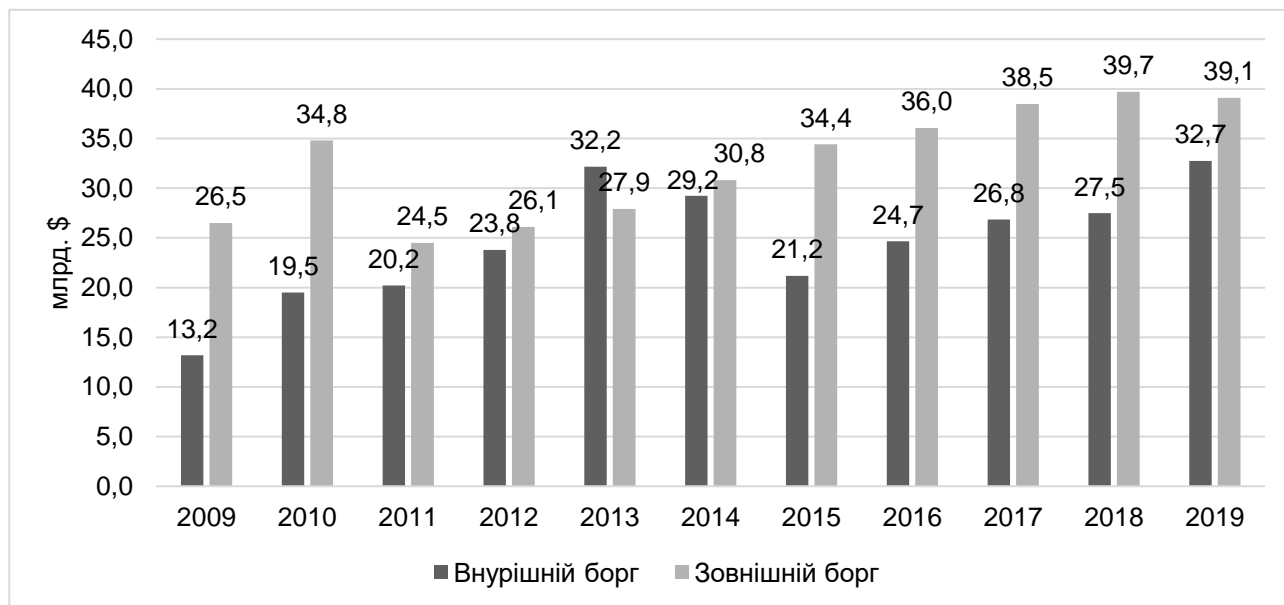
По-четверте, важливим наслідком є збільшення кількості новітніх технологій та інновацій, що є фактично передумовою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. В епоху комп'ютеризації та інформатизації, процедури здійснення різноманітних фінансових операцій стали оперативними через свою простоту. За глобальним рейтингом інновацій Україна в 2019 році зайняла 47 місце серед 129 країн (перші 3 місця — Швейцарія, Швеція та США) [3]. Це є доведенням того, що Україна має значний науково-технічний потенціал.

Але крім позитивних наслідків, виникло також багато проблем міжнародних фінансів в умовах глобалізації, які мають вплив на національні економіки багатьох країн, в тому числі й України.

Сьогодні немає обмежень щодо державних позик, що ставить під загрозу навіть високорозвинені країни, внаслідок чого зменшується вартість їхніх валют на світовому ринку. Тому в XXI ст. виникло поняття глобальна боргова криза. В 2018 році глобальний борг становив 247,2 трлн дол., а в першій половині 2019 року він збільшився та досягнув нового рекорду в понад 250 трлн дол., тобто можна побачити загальну тенденцію до його збільшення [4].

У зв'язку із зростанням глобального боргу, однією з ключових проблем, яка стоїть перед світом міжнародних фінансів, є урядові запозичення, а саме ставка, за якою уряди країн дають або беруть позики для підтримання функціонування держави, оскільки дані позики впливають на вартість

національної валюти. Наприклад, якщо держава, яка має високий рівень ВВП, здійснює позику у великому розмірі, то це не буде впливати на фінансову стабільність національної економіки тому, що вона зможе з легкістю погасити позику за короткий проміжок часу, тобто курс національної валюти буде досить стабільним. Але, з іншого боку, держава, яка має велику суму боргу (особливо зовнішнього), не зможе погасити позику швидко, що вплине на національну валюту. До таких країн належить Україна, для якої характерна велика сума державного боргу як внутрішнього, так і зовнішнього (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка державного боргу України у 2009-2019 рр.

*) Побудовано за [5]

Зовнішній державний борг України протягом останніх 10 років перевищував внутрішній, а також існує загальна тенденція до збільшення зовнішнього боргу. Для оцінки впливу зовнішнього боргу на національну економіку існують показники зовнішньоборгового навантаження. В 2018 зовнішній борг відносно експорту товарів та послуг в Україні становить 161%, що в 1,4 рази перевищує середній рівень в країнах з низькими та середніми доходами (120%), а співвідношення зовнішнього боргу та ВНД перевищувало середній показник (35%) майже в 3 рази, і становило 90%. Існує великий розрив між борговим навантаженням в Україні та країнами досліджуваної групи (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння показників зовнішньоборгового навантаження країн з низьким, середнім рівнем доходів та України у 2008 та 2014-2018 рр.

Рік	2008	2014	2015	2016	2017	2018
Середній показник країн з низьким та середнім рівнем доходів						
Зовнішній борг відносно експорту (%)	71,4	92,3	97,8	105	101,7	120
Зовнішній борг відносно ВНД (%)	20,1	25,8	25,8	25	25	35
Значення показника в Україні						
Зовнішній борг відносно експорту (%)	113	179	219	217	183	161
Зовнішній борг відносно ВНД (%)	56	96	131	124	106	90

*) Складено за [6, ст. 11, 138]

Іншою важливою проблемою є практика міжнародного кредитування. У світі функціонують різноманітні міжнародні фінансові установи, включаючи МВФ, Світовий банк, МБРР та ЄБРР, які мають можливість позичати гроші державам з складним економічним становищем за меншою ставкою, ніж пропонували б інші країни. З одного боку така допомога є вигідною для країн, що розвиваються, а з іншого, обтяжливою, оскільки організації висувають до позичальників вимоги, дбаючи цим про

повернення коштів. До складу таких країн-позичальників належить й Україна. Загальний досвід співпраці України та МВФ свідчить: чим у скрутнішій ситуації перебуває Україна, тим жорстокіші додаткові умови створює МВФ для отримання певних кредитних траншів. Останньою програмою Фонду, з якою Україна розраховувалась у вересні 2019 року, є програма stand-by, що була затверджена ще у 2014 році. Здійснення цієї виплати ніяким чином не вплинуло на український валютний ринок. Не зважаючи на те, що фінансові умови, які пропонує МВФ Україні є одними з найвигідніших Україні варто зосередити увагу на власних фінансових можливостях та навчитись обходитися без кредитів МВФ, оскільки зовнішній бог України має тенденцію до постійного зростання.

В наш час також досить важливою є проблема взаємозалежності країн, яка безпосередньо пов'язана з раніше згадуваними проблемами. У сучасному фінансовому середовищі національні економіки різних країн світу нерозривно взаємопов'язані, наслідком чого є мінімальний рівень дипломатичної взаємодії, а також факт, що криза однієї економіки неминуче позначається на решті. Виникає напруга в переговорах щодо міжнародних фінансів та добробуту населення. Одним із найбільш яскравих прикладів того, що всі економіки перебувають у стійкому взаємозв'язку є наслідки Світової економічної кризи 2008-2009 років, що з фінансового сектору США розповсюдилася на практично всі галузі і торкнулася переважної більшості країн світу. Іншим прикладом є крах грецької економіки, що вплинув на становище ЄС. Існував й існує на даний момент конфлікт пріоритетів між світовими та національними інтересами, і поки не вдасться досягти балансу між цими поняттями, нестабільність глобальної фінансової системи буде впливати на національні економіки кожної держави через їхню взаємозалежність.

Оскільки Україна веде активну зовнішньоекономічну діяльність, то вона напряду залежить від економік інших країн. Особливий вплив на економіку України мають світові сировинні кризи, оскільки, на жаль, Україна спеціалізується на експорті сировинної продукції. Можна спостерігати за тенденцією, що більшість валютних криз в Україні відбувалось при падінні цін на сировину, тобто вітчизняна економіка не мала змоги протистояти жодній сировинній рецесії, що в свою чергу призводило до падіння вітчизняного експорту та зменшення доходів. В результаті чого уряд звертався за кредитом до МВФ.

Отже, можна зробити висновок, що фінансова глобалізація має неоднозначний характер впливу як на вітчизняну економіку, так і на світову. Крім позитивних наслідків, виникло також багато проблем міжнародних фінансів в умовах глобалізації, які мають негативний вплив на економіку України, що спричинені постійним зростанням глобального боргу, збільшенням впливу міжнародних інституцій (особливо МВФ) на національні економіки за рахунок міжнародного кредитування, а також збільшення взаємозалежності країн, що призводить до світових криз через тісний зв'язок між економіками усіх держав.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] — URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. The Global Competitiveness Report 2018 [Електронний ресурс] — URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/>
3. Global Innovation Index 2019 [Електронний ресурс] — URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>.
4. Global Debt Monitor [Електронний ресурс] — URL: <https://www.iif.com/Research/Capital-Flows-and-Debt/Global-Debt-Monitor/lapg-908/1>.
5. Державний борг та гарантований державою борг [Електронний ресурс] — URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>.
6. International Debt Statistics 2020 [Електронний ресурс] — URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32382/9781464814617.pdf?sequence=7&isAllowed=y>.